

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних
відносин

Кафедра історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач аспірантури і докторантури

Ірина ЧИСТЯКОВА

« 05 » *вересня* 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ПОШУКУ
ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ**

галузь знань **03 Гуманітарні науки**

спеціальність **032 Історія та археологія**

освітньо-наукова програма **Історія та археологія**

мова навчання **українська**

Погоджено науковою радою Сумського
державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка

« 05 » *вересня* 2024 р.

Голова:

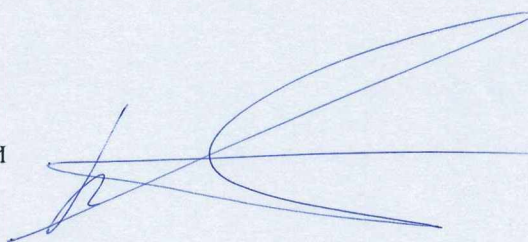
Оксана БОРЯК Оксана БОРЯК, д.п.н., проф.

Розробники:

1. Оліцький В'ячеслав Олександрович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри історії України
2. Осадчий Євген Миколайович, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії України
3. Сокирська Владилена Володимирівна, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри історії України
Протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри
історії України

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'V' followed by a series of loops and a long horizontal stroke.

В'ячеслав ОЛІЦЬКИЙ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Аспірантура (доктор філософії)	Обов’язкова
		Рік підготовки:
		2-й
Семестр		
4-й		
Лекції		
–		
Практичні, семінарські		
–		
Індивідуальні		
30		
Самостійна робота		
60 год.		
Вид контролю: залік		
Загальна кількість годин – 90		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Методологія наукового пошуку здобувача освіти» є складовою частиною циклу професійної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня «доктор філософії» та завершальним етапом підготовки здобувачів освіти до професійної педагогічної діяльності в галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 032 Історія та археологія.

Мета навчальної дисципліни – з'ясувати теоретичні та методичні засади історичного дослідження (відповідно до теми дисертаційної роботи).

Завдання навчальної дисципліни:

– Формування системи знань щодо нормативно-правової бази та технологій виконання дисертаційного дослідження

– Формування системи вмінь щодо використання технологій оприлюднення результатів дисертаційного дослідження, подання документів до спеціалізованої вченої ради та підготовки до захисту дисертаційного дослідження.

– Розвиток системи навичок щодо підготовки матеріалів, що відбивають результати дисертаційного дослідження до публікації в наукових фахових та виданнях (у тому числі закордонних), що входять до міжнародних наукометричних баз; презентації результатів дисертаційного дослідження на наукових конференціях різних рівнів; подання документів до спеціалізованої вченої ради та захисту дисертацій.

Навчальна дисципліна «Методологія наукового пошуку здобувача освіти» входить до переліку обов'язкових компонентів ОНП циклу професійної підготовки.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності**:

ІК1. Здатність до розв'язання комплексних проблем в галузі гуманітарних наук під час професійної або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-науковою програмою **загальнонаукових (філософських) компетентностей**:

ЗК1. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору, здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя в контексті неперервної фахової підготовки, дотримання у фаховій діяльності норм професійної етики, принципів академічної доброчесності, міжкультурної толерантності, керування загальнолюдськими цінностями.

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, володіння креативним способом мислення.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу і контекстуалізації значного обсягу наукової інформації з різних джерел, інтерпретацію результатів наукових досліджень.

ЗК8. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору, здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя в контексті неперервної фахової підготовки, дотримання у фаховій діяльності норм професійної етики, принципів академічної доброчесності, міжкультурної толерантності, керування загальнолюдськими цінностями.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-науковою програмою **спеціальних (фахових) предметних компетентностей**:

СК1. Здобуття глибинних знань у галузі історії та археології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових історичних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК3. Здатність аналізувати історичні явища з погляду фундаментальних історичних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі історії на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукового пошуку здобувача освіти» базується на засадах інтеграції теоретичних та практичних знань із дисциплін «Етика наукового пошуку: філософські, мовні аспекти», «Академічна іноземна мова», «Сучасні інформаційні технології в наукових дослідженнях» та ін.

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Методологія наукового пошуку здобувача освіти» передбачають такі результати навчання.

Знання: періодизації та змісту історіографії всесвітньої історії та історіографії історії України Уміння: здатність до пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел для узагальнення результатів Комунікації: вибудувати та обґрунтовувати власну презентацію на основі проведеного наукового дослідження	РН 1	Виділяти загальнонаукові (філософські) компетентності, спрямовані на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору
Знання: історіософії, світоглядних відмінностей шкіл історії Уміння: здатність до пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел для узагальнення результатів Комунікації: вибудувати та обґрунтовувати власну презентацію на основі проведеного наукового дослідження.	РН 2	Демонструвати системний науковий світогляд, уміння креативно мислити, формулювати висновки і розробляти рекомендації з використанням новітніх технологій у розв'язанні поставлених завдань
Знання: методів наукового дослідження, методів історіографічного дослідження та джерелознавчого аналізу Уміння: використовувати різні методи для отримання знання	РН 3	Узагальнювати, критично мислити й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються
Знання: наукова ерудиція, спеціальні знання з всесвітньої історії, історії України, історіографії та спеціальних історичних дисциплін Уміння: навички історіописання, структурувати текст, виділяти об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження	РН 4	Вміти готувати наукові тексти та доповіді, доступно, на високому науковому рівні доносити сучасні наукові знання та результати досліджень до професійної та непрофесійної спільноти
Знання: уявлення про методологію історичних досліджень Уміння: використовувати методи наукового дослідження в історичних наративах	РН 10	Вміти інтегрувати існуючі методики та методи досліджень та адаптувати їх для практичного виконання поставлених завдань

Знання: періодизації та змісту історіографії всесвітньої історії та історіографії історії України Уміння: використовувати історіографічний та джерелознавчий аналіз при ознайомленні з літературою Комунікація: можливість якісно презентувати відповідь та відстоювати власну думку від час відповіді	РН 13	Знайти оригінальне інноваційне рішення, направлене на розв'язання конкретної історичної проблеми.
---	--------------	---

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти
90 – 100	Здобувач освіти глибоко й впевнено засвоїв весь матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Може пов'язати теоретичні та практичні сторони дисципліни, вільно відповідає на нестандартні запитання, показує знання монографічного матеріалу з питання, вірно обґрунтовує наукові поняття, володіє навичками виконання практичних завдань, виявляє вміння самостійно узагальнювати матеріал, не допускає при цьому помилки
82 – 89	Здобувач освіти достатньо глибоко засвоїв матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Може пов'язати теоретичні та практичні сторони дисципліни, вірно відповідає на запитання, показує достатні теоретичні знання з питання, вірно обґрунтовує наукові поняття, володіє навичками виконання практичних завдань, виявляє вміння самостійно узагальнювати матеріал, не допускає при цьому помилки
74 – 81	Здобувач освіти знає програмний матеріал, не допускає суттєвих недоліків у відповіді, може вірно використовувати теоретичні положення й володіє навичками при виконанні практичних завдань
64 – 73	Здобувач освіти засвоїв лише основний матеріал, але погано орієнтується в окремих положеннях, припускається помилок або неточностей у формулюваннях, порушує логіку та послідовність у викладенні програмного матеріалу та має складнощі при виконанні практичних завдань
60 – 63	Здобувач освіти частково засвоїв основний матеріал, припускається помилок у формулюваннях, порушує логіку та послідовність у викладенні програмного матеріалу та має складнощі при виконанні практичних завдань

35 – 59	Аспірант емоційно скутий, не впевнений у своїх відповідях. Не розуміє основної сутності завдання, не може зробити висновки й узагальнення. Виступ невиразний та непереконливий. Здобувач вищої освіти показує низький рівень інформованості вмінь аналізувати
1 – 34	Здобувач освіти не володіє знаннями щодо значної частини програмного матеріалу, припускається суттєвих помилок, з великими труднощами виконує практичну роботу

5. Розподіл балів

Поточний контроль											Разом	Сума
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	T.11		100
Поточний контроль											60	
5	5	5	5	5	5	6	6	6	6	6		
Контроль самостійної роботи											40	
4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	4		

6. Структура та обсяг навчальної дисципліни

6.1. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			Індивід.
		Лекції	Практ.	Самост.	
Тема 1. Нормативне забезпечення процесу здійснення дисертаційного дослідження	8			6	3
Тема 2. Форми апробації результатів дисертаційного дослідження	8			4	2
Тема 3. Технології пошуку наукових видань для оприлюднення результатів дисертаційного дослідження	8			4	2
Тема 4. Підготовка і подання наукової статті до вітчизняного наукового фахового видання	8			6	3
Тема 5. Підготовка і подання наукової статті до видання (у тому числі закордонного), що входить до міжнародних наукометричних баз	8			6	3
Тема 6. Підготовка і презентація результатів дисертаційного дослідження на наукових конференціях різних рівнів	8			6	3
Тема 7. Підготовка і подання до друку інших матеріалів апробаційного характеру	8			6	3
Тема 8. Подання документів у спеціалізовану вчену раду	8			6	3
Тема 9. Підготовка анотації дисертаційного	8			4	2
Тема 10. Підготовка та оприлюднення дисертаційного дослідження на сайті спеціалізованої вченої ради	8			6	3
Тема 11. Процедура захисту дисертаційного дослідження	10			6	3
Усього годин	90			60	30

6.2. Теми індивідуальних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Нормативне забезпечення процесу здійснення дисертаційного дослідження	3
2	Форми апробації результатів дисертаційного дослідження	2
3	Технології пошуку наукових видань для оприлюднення результатів дисертаційного дослідження	2
4	Підготовка і подання наукової статті до вітчизняного наукового фахового видання	3
5	Підготовка і подання наукової статті до видання (у тому числі закордонного), що входить до міжнародних наукометричних баз	3
6	Підготовка і презентація результатів дисертаційного дослідження на наукових конференціях різних рівнів	3
7	Підготовка і подання до друку інших матеріалів апробаційного характеру	3
8	Подання документів у спеціалізовану вчену раду	3
9	Підготовка анотації дисертаційного дослідження	2
10	Підготовка та оприлюднення дисертаційного дослідження на сайті спеціалізованої вченої ради	3
11	Процедура захисту дисертаційного дослідження	3
Разом		30

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Нормативне забезпечення процесу здійснення дисертаційного дослідження	6
2	Форми апробації результатів дисертаційного дослідження	4
3	Технології пошуку наукових видань для оприлюднення результатів дисертаційного дослідження	4
4	Підготовка і подання наукової статті до вітчизняного наукового фахового видання	6
5	Підготовка і подання наукової статті до видання (у тому числі закордонного), що входить до міжнародних наукометричних баз	6
6	Підготовка і презентація результатів дисертаційного дослідження на наукових конференціях різних рівнів	6
7	Підготовка і подання до друку інших матеріалів апробаційного характеру	6
8	Подання документів у спеціалізовану вчену раду	6
9	Підготовка анотації дисертаційного	4
10	Підготовка та оприлюднення дисертаційного дослідження на сайті спеціалізованої вченої ради	6
11	Процедура захисту дисертаційного дослідження	6
Разом		60

7. Засоби діагности та форми контролю

7.1. Засоби діагностики результатів навчання

Наукові есе, наукові статті, відгуки-рецензії, підготовлені аспірантами дослідницькі проєкти, презентації результатів виконаних досліджень, виступи, організація дискусії на наукових конференціях тощо; підготовка папки дослідника з алгоритмом роботи з науковим текстом.

7.2. Форми контролю

Форми поточного контролю: усна або письмова з такими видами: групове та індивідуальне опитування, контрольна (самостійна) робота, індивідуальна або групова презентація виконаного завдання, підготовка й демонстрування презентацій із аналізованих проблем, онлайнове та письмове тестування.

Форма підсумкового семестрового контролю: підсумкова оцінка може бути виставлена за поточного оцінювання – за сумою балів, набраних аспірантом на практичних заняттях. Сума балів за всі види робіт визначається в межах 100 балів.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник для бакалаврів, магістрів і асп. екон. спец. вищ. навч. закл. К., 2002. 480 с.
2. Васянович Г. П. Педагогічна етика: навчально-методичний посібник. Львів, 2005. 344 с.
3. Каламбет С. В., Іванов С. І., Півняк Ю. В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
4. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень: навч. посібник. К.: Алерта, 2014.
5. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів. К.: Центр учбової літератури, 2010.
6. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. К., 2003. 192 с.
7. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: навч. посіб. / С. У. Гончаренко (уклад.). К., 2003. 323 с.
8. Сисоєва С. О., Кристопчук, Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
9. Хриков Є. М., Адаменко О. В., Курило В. С. та ін. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія; за заг. ред.: В. С. Курила, Є. М. Хрикова. Луганськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. 248 с.
10. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Львів: ЛНУ

імені Івана Франка, 2011. 178 с.

Додаткові:

1. Биков В. Ю., Спірін О. М., Лупаренко Л. А. Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2014. №1. С. 3-25.
2. Білощицький А.О., Гогунський В. Д. Наукометричні бази та індикатори цитування наукових публікацій. *Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві*. Вип. 4 (5). 2013. С. 198-203.
3. Бурков В. Н., Белощицкий А. А., Гогунский В. Д. Параметры цитируемости научных публикаций в наукометрических базах данных. *Управління розвитком складних систем*. 2013. № 15. С. 134-139.
4. Бушуєв С.Д., Білощицький А.О., Гогунський В. Д. Наукометричні бази: характеристика, можливості і завдання. *Інформатизація вищої освіти*. Вип.18. 2014. С. 146-152.
5. Гальчевська О.А. Використання міжнародних наукометричних баз даних відкритого доступу в наукових дослідженнях. Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/19419/1/galchevska_oks.pdf
6. Гарасим Ю. Р. Вибір пошукової системи визначення наукового індексу цитованості. *Системні дослідження та інформаційні технології*. 2013. № 4. С. 121-129.
7. Гонtareва І. Підготовка наукового видання ВНЗ до входження у міжнародну науко метричну базу. *Вища школа*. 2016. № 2. С. 88-98.
8. Конспект лекцій з курсу «Методика виконання дисертаційної роботи (PhD Thesis Prospectus)» для здобувачів наукового ступеня доктора філософії / укл. І.Я. Омецінська. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 80 с.
9. Костенко Л., Жабін О., Кузніцов О. та ін. Бібліометрика науки : інформаційно-аналітична система. *Бібліотечний вісник*. 2014. № 4. С. 8-12.
10. Лаппо В. В. Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Івано-Франківськ: НАІР, 2012. 212 с.
11. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / О.І. Гуторов; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Х.: ХНАУ, 2017. 272 с. Режим доступу: <https://bit.ly/3smYP0Q>.
12. Підготовка статті до публікації у міжнародних наукових виданнях : методичні рекомендації / уклад. О. О. Цокало, Д. В. Ткаченко; ред. О. Г. Пустова. Миколаїв: МНАУ, 2015. 88 с.
13. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника від 24 липня 2013 р. № 567 Урядовий кур'єр від 11.09.2013.
14. Сбруєва А.А. Дослідно-орієнтоване навчання в університетах розвинених країн. Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача

вищої школи: монографія / [за заг. ред. проф. А.А. Сбруєвої та проф. О.Г. Козлової]. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2014. С. 334-362.

15. Спірін О.М. Інформаційно-комунікаційні технології моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. 4 (36). Режим доступу: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/890#.Um0_zlP82aQ.

16. Тимчасовий порядок присудження ступеня доктора філософії. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 (Назва Постанови із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 608 від 09.06.2021). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2019-%D0%BF#Text>.

17. Тарасов Д., Гарасим О. Використання спеціалізованих пошукових систем для отримання показників цитованості електронних наукових архівів. *Комп'ютерні науки та інформаційні технології. Вісник Національний університет «Львівська політехніка»*. 2012. № 732. С. 382-388.

18. Чайковський Ю. Б. Наукометричні бази та їх кількісні показники. *Вісник НАН України*. 2013. № 8. Ч. I. С. 89-98.

19. Academia.edu: научно-исследовательское объединение. Режим доступу <http://www.edutainme.ru/post/academia-edu>.

20. Google Scholar. Режим доступу: <http://www.abc.chemistry.bsu.by/intro/part10/04.html>.

21. Index Copernicus International. Режим доступу: <http://www.indexcopernicus.com/>.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Навчальні аудиторії, які обладнанні для проведення лекційних і семінарських занять.

2. Аудіовізуальні, технічні і комп'ютерні засоби навчання: комп'ютери, мультимедійний проектор, екран.